

DOI:

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Кравчук А. В., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Онофрійчук Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

Анотація. У статті висвітлено питання використання комп'ютерних технологій у викладанні музичного мистецтва. Розкрито особливості використання цифрових інструментів для творчого розвитку, слухових навичок та естетичного сприйняття. Зазначено, що сучасні комп'ютерні технології сприяють модернізації форм і методів навчання, активізують творчу діяльність і підвищують інтерес учнів до музичного мистецтва.

Ключові слова: комп'ютерні технології, музичне мистецтво, творчий розвиток, інтерактивне навчання.

Abstract. The article highlights the use of computer technologies in teaching music. It reveals the peculiarities of using digital tools for creative development, auditory skills and aesthetic perception. It is noted that modern computer technologies contribute to the modernisation of forms and methods of teaching, stimulate creative activity and increase students' interest in musical art.

Keywords: computer technologies, music art, digitalization, creativity, interactive learning.

У сучасному освітньому просторі особливої актуальності набуває якісно новий етап розвитку суспільства, пов'язаний із формуванням інформаційного середовища, яке стимулює появу нового типу мислення. Інформатизація кожен день впливає на освітній процес і в галузі музичного мистецтва, збільшуючи швидкість сприйняття і розуміння, стимулюючи учнів до експериментів зі звуком, ритмом, гармонією.

Традиційні методи не завжди забезпечують активне залучення учнів до творчості, тому перед учителем постає важливе завдання – поєднати класичні форми викладання з новітніми інформаційними технологіями, що є ключовою умовою модернізації навчального процесу та посилення творчої активності учнів на уроках музичного мистецтва.

Як зазначають О. Прядко, О. Аліксійчук, Т. Борисова, С. Чабан-Чайка, останнім часом суспільство приділяє значну увагу музичним комп'ютерним технологіям. Цьому сприяють різні фактори. По-перше, комп'ютерні технології все більше інтегруються в різні сфери, відкриваючи нові можливості для самореалізації. По-друге, багатогранність та глобальна популярність електронної музики сприяють навчанню на новому рівні... По-третє, сумісність електронної музики з традиційними музичними технологіями створює умови для безперервності музичних епох та стилів [9].

Проблемам упровадження й ефективного застосування ІКТ в освіті присвячено чимало теоретичних та експериментальних праць вітчизняних й зарубіжних педагогів і психологів (В. Биков, Р. Гуревич, М. Жалдак, М. Кадемія, М. Козяр, Ю. Машбиць, І. Роберт, С. Сисоєва та ін.).

Питання цифрової трансформації мистецької освіти досліджували Л. Коваль, П. Ніколаєнко, Л. Масол, О. Ростовський, О. Олексюк, В. Орлов, О. Щолокова. Науковці зазначають, що інтеграція технологій у музичну освіту сприяє створенню міждисциплінарних зв'язків, розвитку творчого і критичного мислення.

Проблема творчості традиційно привертає увагу науковців різних галузей гуманітарного знання (І. Бех, О. Сухомлинська, О. Науменко, О. Лобова). Творчість розглядається як процес створення нового – матеріального чи духовного – що відображає здатність людини до самопізнання, креативного мислення та самовираження. Творчий розвиток полягає в удосконаленні уяви, мислення, емоційного інтелекту та здатності генерувати оригінальні ідеї.

В останні десятиліття активізувались ідеї гуманістичної особистісно-орієнтованої педагогіки, побудованої на основах цілеспрямованого і систематичного виховання підростаючих поколінь на культурно-історичних традиціях рідного народу з творчим використанням елементів національних систем виховання інших народів [4].

Розвиток творчості сучасного учня тісно пов'язаний із використанням цифрових інструментів у навчанні, що узгоджується з основними положеннями Концепції Нової української школи. Згідно Концепції НУШ «Запровадження ІКТ в освітній галузі має перейти від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. ІКТ суттєво розширяють можливості педагога, оптимізують управлінські процеси, таким чином

формує в учня важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності». У наш час використання ІКТ та медіа є надзвичайно потужним ресурсом навчання [3].

Використання сучасних інноваційних технологій сприятиме зростанню творчого та інтелектуального потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва, підвищенню якості їх підготовки до здійснення соціокультурної діяльності засобами світового та національного музичного мистецтва, зокрема, до виховання культурної людини, з високим рівнем національної свідомості, почуттям причетності до рідної держави та толерантним ставленням до духовних цінностей інших народів [1, с. 55].

Комп'ютерні технології в освітньому мистецькому середовищі створюють умови для інтеграції різних видів мистецтва, активізуючи творчу діяльність учнів і сприяючи формуванню цілісного художнього мислення. Їх використання на уроках музичного мистецтва забезпечує індивідуалізацію навчання, розвиток креативності та підвищення мотивації до художньо-творчої самореалізації учнів [2]. «Сучасне покоління потребує підтримки вчителя-новатора, який володіє технологіями, дає не тільки ґрунтовні знання, а й допомагає формувати компетентності, необхідні для життя» [6, с. 217]. У цьому контексті особливого значення набуває впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у професійну підготовку майбутнього фахівця, оскільки їх використання сприятиме засвоєнню важливих навичок роботи з сучасними музичними інструментами, а також, з програмним забезпеченням. В даному аспекті важливим є набуття цифрової грамотності [5, с. 64]. В умовах широкого використання засобів комп'ютерних технологій у навчальному процесі, активізації пізнавальної діяльності учнів помітно зростають вимоги до професійної підготовки вчителя, а саме, до обсягу його знань, культури мови, спілкування [1]. Від майстерності вчителя, його цифрової компетентності залежать якість і результативність навчально-пізнавальної і творчої діяльності учнів.

Педагоги повинні вирішити такі завдання: 1) доцільність використання засобів навчання під час вивчення навчальної дисципліни; 2) дидактичні функції кожного засобу; 3) місце мультимедійних та інших засобів у процесі вивчення теми; 4) логіка викладу навчального матеріалу за допомогою програми мультимедіа [6]. Поєднання традиційних форм з інноваційними

методами спонукає учня «зрозуміти → запам'ятати → засвоїти → вміти застосувати → стати компетентним» і принесе користь [6].

На уроках музичного мистецтва комп'ютерні технології реалізуються у різних напрямках: від демонстрації навчальних матеріалів до створення інтерактивних проєктів. Мультимедійні презентації, відео фрагменти та візуалізації дають змогу показати процес народження музики, історію розвитку інструментів, творчість композиторів. Такі засоби допомагають учням сприймати музику не лише на слух, а й через образи, кольори, рух і візуальні символи. Різноманітні форми роботи дають змогу залучати до творчості всіх учнів, незалежно від здібностей [9].

Існує багато ресурсів для створення музичних ігор та квестів, інтерактивних вправ у навчальному процесі, наприклад, *LearningApps*, *Wordwall*, які допомагають засвоїти теми з музичної грамоти: ноти, ритм і тембр [10]. Учні можуть виконувати завдання, вправи, а також перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі. Програми *MuseScore*, *Finale* чи *Sibelius* розвивають у школярів навички нотного письма, гармонізації мелодій, а *EarMaster* – дозволяє тренувати інтонаційний слух.

Дистанційне навчання відкриває нові можливості для проведення віртуальних концертів, створення колективних музичних проєктів. Так, учні можуть записувати власні композиції в *Audacity* або *FL Studio*, а потім обговорювати їх із класом у *Google Meet* або *Zoom* [7].

Учні із задоволенням беруть участь у дидактичних та творчих іграх: «Караоке у класі»; «Відгадай мелодію»; «Кришталевий голос класу»; в інтерактивних музичних іграх на розвиток імпровізування, ритмічного та мелодійного слуху тощо.

Творча діяльність на уроках музичного мистецтва сприяє формуванню уяви, мислення, винахідливості. У процесі творчої діяльності учні самостверджуються, виявляють свою індивідуальність, розвивають не лише музичні здібності, а й психічні процеси – сприйняття, мислення, пам'ять, увагу. У процесі роботи над піснею можна запропонувати відвідати конкретний сайт з метою прослуховування варіантів виконання пісні, записати тексти пісень, порівняти, здійснити пошук різних виконавських інтерпретацій одного музичного твору тощо. Наприклад: українська народна пісня «Щедрик» в обробці М. Леонтовича у виконанні дитячої хорової капели «Дударик» із симфонічним оркестром під керівництвом О. Линів,

різними мовами, зокрема японською в аніме (5 кл.); пісня «Ой у лузі червона калина» в найрізноманітніших інтерпретаціях вітчизняними (А. Хливнюк) та зарубіжними виконавцями, гуртами, хорами (5 кл.)

Окремим творчим завданням може стати пошук сучасної естрадної обробки відомого музичного шедевру або варіанти виконання твору різними складами колективів або різні виконавські інтерпретації. Наприклад, «Мелодія» М. Скорика у виконанні автора на фортепіано та інших інструментах, зокрема гітарі й електрогітарі, у 5 класі, а також у вигляді вокалізу Злати Огневич (6 кл.).

Проведення уроків музичного мистецтва з використанням комп'ютерних технологій дозволяє зробити їх цікавими, якісними, візуальними, творчими. Комп'ютер вже не тільки джерело інформації, а організатор навчально-пізнавальної діяльності школярів. У вчителя з'являється можливість самостійно розробляти е-контент уроків, презентації, швидко змінювати види і форми навчальної діяльності [8].

Виконання творчих завдань на уроках музичного мистецтва нерозривно пов'язане з формуванням інформаційно-комунікаційної компетентності, адже це розвиває в учнів дослідницькі навички і вміння, досвід публічних виступів, умінь працювати з комп'ютером, демонструвати і коментувати власні творчі продукти [5].

Отже, комп'ютерні технології суттєво змінюють методику викладання музичного мистецтва, забезпечуючи новий рівень інтерактивності та розвитку емоційно-естетичного сприйняття. Педагогічний потенціал ІКТ полягає у поєднанні технічних можливостей із творчою складовою мистецтва. Перспективи подальших досліджень – розроблення інтерактивних освітніх платформ, створення віртуальних музичних студій.

Список використаних джерел:

1. Василевська-Скупа Л. П., Слободиська О. А. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до соціокультурної діяльності засобами інноваційних технологій. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2020. Вип. №. 57 С. 53-55.
2. Зузяк Т.П., Білозерська Г. О., Кравцова Н. Є., Сізова Н. С. Технології інтегрованого поліхудожнього навчання майбутніх учителів мистецьких дисциплін. Науковий часопис. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Київ. №87. 2022. С.30-33.

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

3. Масол Л. М. Мистецька освіта в контексті сучасних освітніх реформ. Київ : Педагогічна думка, 2020. 216 с.
4. Онофрійчук Л. М., Кравцова Н.Є. Художньо-педагогічні технології в музичній освіті: навчально-методичний посібник. Вінниця: ВДПУ. 2021. 197 с.
5. Онофрійчук Л. М., Червоний М. В., Лановенко Н. В., Газінська О.В. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі інтегрованого навчання. Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання. Вип. 4. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. 2024. С. 60-66.
6. Онофрійчук Л. М., Присяжнюк В. О. Формування ключових компетентностей учнів засобами ІТ-технологій на уроках музичного мистецтва. Мистецтво та освіта в контексті національних традицій та сучасних трансформацій. Зб. наук.-практ. конф. Вінниця: ВДПУ. 2023. С. 211-217.
7. Орлов В. І. Цифрові технології в мистецькому навчанні // Педагогічний процес: теорія і практика. 2022. № 3. С. 58–63.
8. Ростовський О. Я. Методика викладання музичного мистецтва в школі. Тернопіль : Астон, 2019. 304 с.
9. Priadko, O., Aliksiichuk, O., Borysova, T., Chaban-Chayka, S., Onofriichuk, L., & Fedorchuk, V. (2024). The Role of Computer Technologies in Music Teacher Training: Implementing the Humane Education Strategy. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 15(1), 362-376. <https://doi.org/10.18662/brain/15.1/557>
10. Dumchak, I., Kachmar, O., Mochalova, N., Oleksandrenko, K., & Sidorova, I. (2024). Socio cultural factors influencing students' learning experience: a crosscultural study. Revista Eduweb, 18(3), 264-275. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2024.18.03.20>

DOI:

**МЕТОДИКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ ТА
ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВО ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ**

*Літкович О.Ф., голова ЦК музично-теоретичних дисциплін,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист*

Бердичівський педагогічний фаховий коледж ЖОР

***Анотація.** Стаття аналізує роль музичного виховання у забезпеченні гармонійного розвитку та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами (ООП) в інклюзивному середовищі. Підкреслюється терапевтичне та корекційне значення музики для регуляції психоемоційного стану. Охарактеризовано низку дієвих технологій, адаптованих для роботи з ООП, зокрема: здоров'язберезувальні технології (гімнастика, співаночки),*